

Paieškos prasideda

„Kodėl taip nusprendžiau?“ – klausė savęs Golanas Trevizas.

Klausimas kilo nebe pirmąsyk, nuo tada, kai atvyko į Gają, Trevizas dažnai jį sau užduodavo. Kartais nubusdavo iš gilaus miego apsuptas maloniai vėsios nakties ir rasdavo šį klausimą be garso skambant mintyse it būgnelį: kodėl taip nusprendžiau? Kodėl taip nusprendžiau?

Šiandien Trevizas pirmąsyk pajėgė šį klausimą užduoti Domui, Gajos senoliui.

Domas puikiai žinojo, kad Trevizas įsitempęs, mat gebėjo jausti jo proto gijas. Domas niekaip į jas nereagavo. Gaja privalo neliesti Trevizo proto, kad ir kas nutiktų, o geriausias būdas atsispirti pagundai – stropiai nekreipti dėmesio į pojūčius.

– Ką turi omenyje, Trevai? – paklausė Domas. Jam sunkiai sekėsi kreiptis į žmones ilgesniais nei dviskiemeniai vardais, bet tai nebeturėjo reikšmės, Trevizas jau baigė priprasti.

– Savo sprendimą, – atsakė Trevizas. – Kai ateičiai pasirinkau Gajos kryptį.

– Nusprendei teisingai, – sėdėdamas pasakė Domas, senomis, giliai įdubusiomis akimis nuoširdžiai pažvelgęs į priešais stovintį fondietį.

– Tai *tu sakai*, kad aš teišus, – nekantriai atkirto Trevizas.

– Aš, mes, Gaja žinome, kad taip ir yra. Todėl ir esi mums vertingas. Gebi nuspręsti teisingai neturėdamas visų duomenų ir nusprendei. Pasirinkai Gają! Atmetei anarchišką, Pirmojo Fondo technologijomis grįstą Galaktinę Imperiją, taip pat anarchišką Imperiją, grįstą Antrojo Fondo mentalika. Nusprendei, kad abi galiausiai taptų nestabilios. Ir pasirinkai Gają.

– Taip. Būtent! Pasirinkau Gają: superorganizmą, ištisą planetą su vienu protu, viena asmenybe, kurioje, jei noriu išreikšti tai, kas neišreiškiamą, tenka vartoti pramanytą įvardį aš, mes, Gaja, – kalbėjo Trevizas, nerimastingai žingsniuodamas po kambarį, – ir galiausiai Gaja virs Galaksija, supersuperorganizmu, apimsiančiu visą visutėlį Paukščių Taką.

Trevizas sustojo, bemaž nirtulingai atsigręžė į Domą.

– Kaip ir jūs, manau esąs teišus, bet jūs *siekiate* Galaksijos, tad jus toks sprendimas tenkina. Vis dėlto kažin kokia mano dalelė Galaksijos *nenori*, todėl aš nepasiruošęs taip lengvai kliautis teisingumo nuojauta. Noriu suprasti, *kodėl* taip nusprendžiau, noriu visokeriopai pasverti, įvertinti sprendimą, kad būčiau juo patenkintas. Negana tik jaustis teišiam. Iš kur galiu *žinoti*, ar tikrai neklystu? Kas užtikrina, kad neklystu?

– Aš, mes, Gaja nežinome, kaip tu priimi teisingus sprendimus. Ar svarbu tai suprasti, jei sprendimas, šiaip ar taip, priimtas?

– Dabar kalbi visos planetos vardu, tiesa? Kaip bendroji sąmonė, kuria dalijasi kiekvienas rasos lašas, kiekvienas akmenėlis, netgi skysta planetos šerdis?

– Tiesa. Ir lygiai taip pat visos planetos vardu galėtų kalbėti bet kuri jos dalis, turinti savyje užtektingai bendrosios sąmonės.

– Ir visa ši bendroji sąmonė sutinka naudotis manimi kaip juodąja dėže? Kadangi dėžė veikia, nesvarbu žinoti, kas viduje? Man taip netinka. Visai nesidžiaugiu būdamas juodąja dėže. Noriu žinoti, kas viduje. Noriu suprasti, kodėl pakreipiau ateitį

Gajos ir Galaksijos link, kad galėčiau ramiai gyventi nebekamuojamas dvejonų.

– Bet kodėl esi toks nepatenkintas savo sprendimu, gal juo nepasitiki?

Trevizas giliai įkvėpė ir lėtai prabilo tyliai, griežtu balsu:

– Nes nenoriu būti superorganizmo dalimi. Nenoriu būti nesmine dalele, kurios superorganizmas atsikratys vos nusprendęs, kad tai naudinga visumai.

Domas mėsliai žvelgė į Trevizą.

– Tai norėtum pakeisti savo sprendimą, Trevai? Žinok, gali taip pasielgti.

– Trokštu pakeisti savo sprendimą, bet negaliu remtis tik tuo, jog jis man nepatinka. Norėdamas dabar imtis veiksmų, turiu *žinoti*: teisingai pasielgiau ar ne. Vien *jaustis* teisiu nepakanka.

– Jeigu jautiesi esąs teišus, vadinasi, taip ir yra, – Domas, kaip visada, kalbėjo lėtai ir švelniai, o Trevizą kažkodėl tik dar labiau audrino toks kontrastas su jo paties vidine sumaištimi.

Trevizas prabilo pusiau pakuždomis, išsivaduoamas iš nesi-
baigiančio svyravimo tarp nuojaautos ir žinojimo:

– Privalau rasti Žemę.

– Nes ji kažin kaip susijusi su karštu tavo troškimu žinoti, ar esi teišus?

– Nes tai dar viena, man baisiausiai ramybės neduodanti problema ir nujaučiu, kad šie du dalykai susiję. Argi nesu juodoji dėžė? *Jaučiu* esant ryšį. Argi to negana, kad laikytumėte mano žodžius tiesa?

– Galbūt, – visiškai ramiai atsakė Domas.

– Be abejo, praėjo tūkstančiai, o gal net visi dvidešimt tūkstančių metų nuo tų laikų, kai Galaktikos gyventojai suko galvą dėl Žemės, bet kaip gali būti, kad pamiršome planetą, iš kurios kilome?

– Dvidešimt tūkstančių metų – ilgesnis laiko tarpas, nei tau rodo. Mažai žinome apie kai kuriuos ankstyvojo Imperijos

laikotarpio aspektus; tebekartojame gausybę legendų, kurios be-
maž garantuotai pramanytos, tikime jomis, nes neturime pakai-
talo. O Žemė dar senesnė už Imperiją.

– Bet tikrai turi būti kokių nors šaltinių. Mano geras bičiulis
Peloratas renka mitus ir legendas apie Žemės jaunystę, kaupia
viską, ką pajėgia iškrapštyti iš visų įmanomų šaltinių. Tai jo pro-
fesija ir, dar svarbiau, jo pomėgis. Tie mitai ir legendos – viskas,
ką turime. Neturime jokių įrašų ar dokumentų.

– Dvidešimties tūkstančių metų senumo dokumentų? Daug
kas suyra, pražūva, nusinešama atsainumo ir karų.

– Bet vis tiek turėtų būti išlikę šaltinių apie šaltinius, kopijų
kopijų ir kopijų kopijų kopijų; turi būti naudingos medžiagos toli
gražu ne dvidešimties tūkstančių metų senumo. Bet viskas ištrin-
ta. Trantoro Galaktinėje bibliotekoje tikrai būta dokumentų apie
Žemę, jie minimi išlikusiuose istoriniuose šaltiniuose, bet pačių
dokumentų Galaktinėje bibliotekoje nebėra. Liko tik nuorodos į
juos, nė vienos citatos.

– Nepamiršk, kad prieš kelis šimtmečius Trantorą išgrobstė.

– Biblioteka liko nepaliesta, ją saugojo Antrojo Fondo nariai.
Būtent jie neseniai ir aptiko, kad visa medžiaga apie Žemę dingu-
si. Ją pašalino tyčia šiais laikais. Kodėl?

Trevizas liovėsi žingsniuoti ir įdėmiai nužvelgė Domą.

– Jei rasiu Žemę, rasiu, ką ji slepia...

– Manai, ji kažką slepia?

– Arba yra slepiama. Nujaučiu, kad tai išsiaiškinęs suprasiu,
kodėl pasirinkau Gają ir Galaksiją vietoje žmonijos, sudarytos
iš individų. Tuomet, manau, žinosiu, ne jausiuosi esąs teisus ir,
jeigu paaiškės, kad nesuklydau, – Trevizas patraukė pečiais, – te-
būnie taip.

– Jeigu ištis taip manai, – pasakė Domas, – ir jauti privalęs
ieškoti Žemės, mes, be abejo, tau padėsime kuo tik galėdami. Vis
dėlto pagalba bus ribota. Visų pirma, aš, mes, Gaja nežinome,
kur rasti Žemę begalinėse Galaktikos pasaulių džiunglėse.

– Kad ir kaip būtų, – atitarė Trevizas, – privalau ieškoti. Net jei nesibaigiantys Galaktikos žvaigždžių plotai skatina manyti, jog ši misija beprasme, net jeigu į kelionę teks leistis vienam.

Trevizą supo nuobodi Gajos ramybė. Temperatūra, kaip visuomet, buvo patenkinama, oras judėjo maloniai, gaivindamas, bet nešaldydamas. Dangumi slenkantys debesys protarpiais užstodavo saulę, galėjai neabejoti, kad, sumažėjus vandens garų koncentracijai kuriame nors kvadratiname atviros žemės metre, iškristų reikiamas kiekis lietaus.

Medžiai čia augo vienodais atstumais vienas nuo kito, it vaismedžių sode, galėjai būti tikras, kad jais tolygiai nusėta visa planeta. Sausumoje ir jūrose užtektinai floros ir faunos, pakankamai įvairios, kad laikytųsi tinkama ekologinė pusiausvyra, be abejo, gyvybės kiekis tai išaugdavo, tai sumažėdavo, lėtai svyruodamas apie priimtą optimalų rodiklį. Lygiai taip pat kito ir žmonių skaičius.

Iš visko, ką Trevizas matė savo akiratyje, vienintelis nenusėjamas faktorius buvo jo laivas „Tolimoji žvaigždė“.

Laivą gerai, greitai išvalė ir atnaujino žmogiškieji Gajos komponentai. Papildė maisto ir gėrimų atsargas, atnaujino arba pakeitė įrengimus, sužiūrėjo mechanizmus. Pats Trevizas atidžiai patikrino laivo kompiuterį.

Kuro papildyti nereikėjo, mat tai buvo vienas iš kelių gravitacinių Fondo laivų, varomas pačios Galaktikos gravitacinio lauko, kurio energijos pakaktų visiems įmanomiems žmonijos laivynams, ištisiems eonams ir laukas vis tiek pastebimai nesusilpnėtų.

Prieš tris mėnesius Trevizas buvo Terminuso Tarybos narys. Kitaip tariant, Fondo įstatymų leidžiamosios valdžios narys ir pagal pareigas vienas svarbiausių žmonių Galaktikoje. Tik trys mėnesiai? Rodos, tame poste sėdėjo prieš pusę trisdešimt dvejus

metus trunkančio savo gyvenimo ir tuomet jis tesirūpino, ar pagrįstas didysis Seldono planas, ar sklandus Fondo virsmas iš tarpžvaigždinio kaimo į Galaktikos galiūną ištis buvo tiksliai numatytas iš anksto.

Kita vertus, tam tikra prasme niekas nepasikeitė. Trevizas *tebebuvo* Tarybos narys. Statusą ir privilegijas išsaugojo, tiesa, nebesitikėjo kada nors grįžti į Terminusą ir tuo statusu ar privilegijomis pasinaudoti. Nebepritaptų milžiniškame Fondo chaose, kaip nepritampa mažoje, tvarkingoje Gajoje. Niekur nebeturi namų, visur bus našlaitis.

Trevizas sukando dantis, niršiai perbraukė pirštais tamsius plaukus. Privalo rasti Žemę, o tada galės švaistyti laiką apraudodamas savo likimą. Jeigu iš paieškų grįš gyvas, turės užtektinai laiko atsisėdęs paverkti. Gal tada net ras tam geresnę dingstį.

Ryžtingai sutramdęs jausmus, Trevizas leidosi į prisiminimus.

Prieš tris mėnesius jiedu su Janovu Peloratu, tuo gabiu, naiviu mokslininku, paliko Terminusą. Peloratą kaip antikvarą skatino troškimas rasti seniai pamirštą Žemę, o Trevizas leidosi keliauti drauge, pasinaudodamas Pelorato tikslais, kad galėtų siekti savųjų, bent tuomet taip manė. Žemės jie nerado, bet rado Gają ir tuomet Trevizui teko priimti lemtingąjį sprendimą.

Dabar Trevizo tikslas apsivertė aukštyn kojomis, dabar jis troško surasti Žemę.

O Peloratas irgi rado tai, ko nesitikėjęs: juodaplaukę, tamsiaakę Palaimą, jauną moterį, kuri buvo Gaja, visai kaip Domas, kaip artimiausia smėlio smiltelė ar žolės stiebelis. Žengdamas iš vidutinio amžiaus senatvės link, Peloratas netikėtai aistringai įsimylėjo daugiau nei dvigubai už save jaunesnę moterį, o ši, kad ir kaip keistai skambėtų, regis, buvo tuo patenkinta.

Atrodė keistai, tačiau Peloratas tikrai buvo laimingas ir Trevizui teko pripažinti, kad kiekvienas turėtų laimę atrasti savaip. Čia ir slypėjo individualybės esmė. Individualybės, kurią jo pasirinkimas (laikui bėgant) sunaikins visoje Galaktikoje.